

POSTANOWIENIE

Dnia 21 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Dobrowolski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Demendecki

SSN Mirosław Sadowski

w sprawie ze skargi S. W.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach w sprawie o sygn. III AUa 1405/21

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Katowicach po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 21 lutego 2023 r.

1. stwierdza, że w postępowaniu prowadzonym przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach w sprawie o sygn. akt III AUa 1405/21 nastąpiła przewlekłość postępowania;

2. przyznaje S. W. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Katowicach kwotę 2000 zł (dwa tysiące złotych);

3. w pozostałym zakresie skargę oddala;

4. nakazuje zwrócić S. W. ze środków Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Katowicach uiszczoną opłatę od skargi w kwocie 200 zł (dwieście złotych);

5. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Katowicach na rzecz S. W. kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania wywołanego skargą.

UZASADNIENIE

Pismem z 28 listopada 2022 r., które wpłynęło do Sądu Najwyższego 8 grudnia 2022 r., S. W. (dalej: „skarżący”) wniósł o:

1. stwierdzenie, że w sprawie o sygn. akt III AUa 1405/21, toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach, nastąpiła przewlekłość postępowania;
2. zobowiązanie Sądu Apelacyjnego w Katowicach do wyznaczenia terminu rozprawy apelacyjnej zgodnie z wnioskami stron lub wydanie rozstrzygnięcia na posiedzeniu niejawnym lub podjęcia innej czynności w sprawie;
3. zasądzenie na rzecz skarżącego od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach sumy pieniężnej w kwocie 8000 zł;
4. zasądzenie do Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach na rzecz skarżącego zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu skarżący wskazał, że w niniejszej sprawie Sąd Okręgowy w Katowicach wydał wyrok zgodny z żądaniem odwołującego się. Organ emerytalno-rentowy zaskarżył wyrok apelacją. Akta z apelacją wypłynęły do Sądu Apelacyjnego 10 sierpnia 2021 r., Sąd 1 września 2021 r. przesłał pełnomocnikowi odwołującej się odpis apelacji. Według informacji z systemu C. ostatnią czynność Sąd podjął w wrześniu 2021 r. Od tego czasu – przez przeszło 14 miesięcy – Sąd Apelacyjny nie podjął żadnej czynności w sprawie.

W odpowiedzi na skargę z 4 stycznia 2023 r. (dostarczonej do Sądu Najwyższego w dniu 12 stycznia 2023 r.) Skarb Państwa – Prezes Sądu Apelacyjnego w Katowicach wniósł o jej oddalenie w całości.

W uzasadnieniu Prezes Sądu Apelacyjnego wskazał, że rozpoznawanie spraw zgodnie z zasadą kolejności wpływu oznacza, że terminy rozpraw (lub posiedzeń niejawnych, na których rozpoznaje się apelacje) wyznaczane są w pierwszej kolejności dla spraw o „najstarszych” sygnaturach. Sprawa skarżącego nie należy do żadnej z kategorii spraw pilnych. Następnie Prezes Sądu podkreślił, że obsada sędziowska III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Apelacyjnego w Katowicach w 2020 r. i następnych latach była dalece niewystarczająca w stosunku do liczby spraw pozostających do rozpoznania. Należy wskazać, że stan osobowy sędziów zmniejszył się z liczby 19 osób w 2016 r. do 15 w dniu wpływu apelacji w sprawie oraz do 10 osób w pierwszej

połowie 2021 r. Nieznaczna poprawa nastąpiła dopiero w drugiej połowie 2021 r., kiedy to do orzekania w wydziale przystąpiło 2 sędziów, choć równocześnie w listopadzie 2021 r. odszedł w stan spoczynku kolejny sędzia. Dwóch dalszych sędziów orzeka dopiero od czerwca 2022 r. Wpływ spraw do III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Apelacyjnego w Katowicach wynosił: w 2019 r. – 3738 spraw, w 2020 r. – 3358 spraw, a w 2021 r. – 3016 spraw. Z kolei zaległość w rozpoznaniu spraw na styczeń 2019 r. kształtowała się na poziomie 2426 spraw, w styczniu 2020 r. wynosiła 3486 spraw, w styczniu 2021 r. 3251 spraw, a na dzień 5 grudnia 2022 r., czyli datę wpływu skargi, 3123 sprawy. Średnie obciążenie sprawami w wydziale na jeden etat orzeczniczy na dzień wpływu skargi wynosiło 240 spraw. Z kolei referat sędziego sprawozdawcy na datę wpływu apelacji liczył 334 spraw. W referacie tym na dzień wpływu skargi znajdowało się 108 spraw, które wpłynęły wcześniej, niż sprawa objęta niniejszą skargą i oczekiwały na rozpoznanie zgodnie z kolejnością wpływu. Z powyższych informacji wynika wprost, zdaniem Prezesa Sądu, że opóźnienie w rozpoznaniu przedmiotowej sprawy jest jedynie wynikiem zmniejszonej obsady sędziowskiej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2018, poz. 75; dalej: „u.s.p.p.”) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie w tej sprawie trwa dłużej, niż to konieczne dla wyjaśnienia tych okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Po dokonanej na potrzeby rozpoznania niniejszej skargi analizie akt sprawy toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach pod sygn. akt

III AUa 1405/21, Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że w tej sprawie doszło do przewlekłości postępowania.

Jak wynika z akt przedmiotowej sprawy, od momentu złożenia przez organ rentowy apelacji od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z 24 czerwca 2021 r., sygn. akt XI U 1826/20 wraz z aktami – co nastąpiło 10 sierpnia 2021 r. – w dniu 12 sierpnia 2021 r. przydzielono sprawę sędziemu referentowi. Odpis apelacji został doręczony pełnomocnikowi odwołującego się 3 września 2021 r. Odpowiedź na apelację wpłynęła do Sądu Apelacyjnego 7 września 2021 r., natomiast odpis odpowiedzi został doręczony pełnomocnikowi organu rentowego 14 września 2021 r. Począwszy od tej daty Sąd Apelacyjny w Katowicach nie podjął żadnych innych czynności w sprawie.

Trwająca tak długo bezczynność sądu orzekającego w sprawie – w szczególności biorąc pod uwagę fakt, że wymagane na danym etapie postępowania czynności, sprowadzające się do wydania zarządzenia o wyznaczeniu terminu rozprawy apelacyjnej, były czynnościami czysto technicznymi – uzasadnia stwierdzenie, że w postępowaniu prowadzonym przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach w sprawie o sygn. akt III AUa 1405/21 nastąpiła przewlekłość. Jakkolwiek bowiem kilku, czy nawet kilkunastomiesięczny okres wyczekiwania na termin rozprawy apelacyjnej mieści się w pojęciu rozsądnego terminu, w którym sprawa może oczekiwać na jej rozpoznanie, to jednak za nieuzasadnione uznać trzeba zwlekanie z wyznaczeniem terminu rozprawy przez okres niemal półtorej roku, jak to miało miejsce w omawianym przypadku. W realiach niniejszej sprawy tego rodzaju stwierdzenie jest uzasadnione także ze względu na wspomnianą już okoliczność, że czynności, które Sąd Apelacyjny w Katowicach powinien był powziąć, sprowadzały się do wydania zarządzenia – a zatem orzeczenia o charakterze formalnym, a nie merytorycznym – o wyznaczeniu terminu rozprawy apelacyjnej.

Wobec powyższego należało stwierdzić, że w niniejszym przypadku doszło do przewlekłości postępowania – polegającej na braku podjęcia czynności zmierzających do wyznaczenia rozprawy apelacyjnej, który to stan utrzymywał się dłużej niż to konieczne.

Niezależnie od powyższego należy zwrócić uwagę na podnoszoną w odpowiedzi na skargę kwestię pogarszającej się sytuacji kadrowej Sądu Apelacyjnego w Katowicach oraz związanego z tym zwiększającego się obciążenia poszczególnych sędziów w tym Sądzie orzekających. W tym aspekcie nie sposób przypisać winy w powstaniu przewlekłości postępowania wyłącznie Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach. Wskazywane braki kadrowe wynikają bowiem ze złej organizacji wymiaru sprawiedliwości na poziomie ogólnokrajowym, ponieważ to na władzach państwowych spoczywa obowiązek należytego zorganizowania funkcjonowania władzy sądowniczej. Rzeczpospolita Polska ma, wypływający z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP oraz z art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. 1993, nr 61, poz. 284 ze zm.), obowiązek takiego organizowania systemu jurysdykcyjnego, aby właściwe sądy mogły podołać rozstrzygnięciu spraw sądowych w rozsądnych terminach (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 lipca 2005 r., III SPP 121/05; z 16 stycznia 2018 r., III SPP 57/17).

Niemniej jednak powołane okoliczności są całkowicie niezależne od stronnictwa toczącego się przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach postępowania, a zwłaszcza od skarżącego, który swoim zachowaniem w żaden sposób nie przyczynił się do wydłużenia czasu jego trwania. Sygnalizowane trudności – choć z punktu widzenia Sądu Apelacyjnego w Katowicach mają charakter obiektywny – nie powinny zatem blokować sprawnego prowadzenia postępowania.

Zgodnie z art. 12 ust. 4 zd. 1 u.s.p.p. uwzględniając skargę, sąd na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa sumę pieniężną w wysokości od 2000 zł do 20 000 zł.

W ocenie Sądu Najwyższego żądana przez skarżącego kwota 8000 zł jest nieadekwatna – w szczególności biorąc pod uwagę treść art. 12 ust. 4 zd. 2 u.s.p.p., zgodnie z którym bazowa wysokość sumy pieniężnej, przyznawanej od Skarbu Państwa, wynosi 500 zł za każdy rok dotychczasowego postępowania, a także okoliczność, że skarżący nie wykazał, aby sprawa miała dla niego szczególne znaczenie (art. 12 ust. 4 zd. 3 u.s.p.p.) – ograniczając się do stwierdzenia, że pobiera obecnie emeryturę w wysokości dużo niższej niż ustalił Sąd I instancji. Biorąc to pod uwagę, Sąd Najwyższy uznał za odpowiednie

przyznanie skarżącej sumy pieniężnej w wysokości 2000 zł – w pozostałym zakresie oddalając skargę.

O kosztach postępowania, na które złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika skarżącej, będącego adwokatem, ustalone stosowanie do § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. 2015, poz. 1800 z późn. zm.) na kwotę 240 zł, orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 8 ust. 2 u.s.p.p.